

Minttu Junno, Emma Nenonen

Lastensuojeluyksikön työntekijöiden kokemukset koronapandemiasta ja sen vaikutuksista työtehtäviin

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

1.4.2023

Tekijä	Minttu Junno, Emma Nenonen
Otsikko	Lastensuojeluyksikön työntekijöiden kokemukset koronapandemiasta ja sen vaikutuksista työtehtäviin
Sivumäärä	24 sivua + 1 liite
Aika	01.04.2023
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Katarina Groop Tuntiopettaja Jaana Kortnesniemi

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tutkia koronapandemian aiheuttamia vaikutuksia lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin. Selvitimme pandemian vaikutuksia pandemian akuutin vaiheen aikana sekä sen mukanaan tuomia pidempiaikaisia vaikutuksia, mitkä näkyvät työtehtävissä edelleen tänä päivänä. Työelämäkumppanimme toimi eräs lastensuojelun sijaishuollon yksikkö, ja vastaajat toimivat siellä lastensuojelun sijaishuollon työtehtävissä.

Opinnäytetyön tutkimusaineisto on kerätty sähköisenä kyselytutkimuksena työelämäkumppanimme toimivan lastensuojeluyksikön työntekijöiltä. Kyselyyn vastaaminen oli anonyymiä ja sen avulla selvitettiin työntekijöiden ajatuksia koronapandemian aiheuttamista vaikutuksista heidän työtehtäviinsä. Kyselyn vastaukset kerättiin e-lomakepalveluun, minkä jälkeen ne on käyty huolellisesti läpi ja koodattu esiin nousseiden teemojen pohjalta.

Tutkimustulokset osoittivat pandemialla olleen useita vaikutuksia vastaajien työtehtäviin ja suurin osa niistä koettiin negatiivisiksi. Erityisesti esiin nousi neljä teemaa, joita olivat resurssien väheneminen, etäopetukseen ja –tapaamisiin siirtyminen, lasten ja nuorten sosiaalisten kanssakäymisten väheneminen sekä tartuntariskiin liittyvä epävarmuus ja sen myötä tulleet uudet toimintatavat. Pidempiaikaisissa vaikutuksissa korostui huomattavasti mahdollisuus tapaamisiin etäyhteyksillä sekä lasten tottuminen eristäytyneisyyteen.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta pandemialla olleen paljon vaikutuksia lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin sen akuutin vaiheen aikana. Suurin osa näistä vaikutuksista koettiin negatiivisiksi. Pidempiaikaisia vaikutuksia koettiin kuitenkin olevan huomattavasti vähemmän. Ajan myötä selviää, mitkä vaikutuksista näkyvät vielä vuosien päästä lastensuojeluyksikön työtehtävissä.

Avainsanat	Korona, lastensuojelu, sijaishuolto
------------	-------------------------------------

Author	Minttu Junno, Emma Nenonen
Title	The Experiences of the Covid-19 Pandemic and Its Effects on Work Tasks Among Employees of a Child Protection Unit
Number of Pages	24 pages + 1 appendix
Date	1 April 2023
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Bachelor's Degree Programme in Social Services
Instructors	Katarina Groop, Senior Lecturer Jaana Kortetniemi, Part-time Lecturer
<p>The goal of this Bachelor's thesis was to find out what kind of impact Covid-19 has had on the work tasks of child welfare workers. In this study, we wanted to find out how the effects of the pandemic were manifested during the most acute phase of it and how they appear now, in the long run. We conducted the thesis for a single Child Protection Unit in Finland, and the obtained data is from the employees of that Child Protection Unit.</p> <p>We collected the data for this study through an e-survey. We sent a link to our contact in the Child Protection Unit, who then shared the link with the workers. Responding to the survey was anonymous. We aimed to obtain approximately ten answers but obtained a little less. We analyzed the data by using the content analysis method and theming. We sorted the answers by four themes: lack of resources caused by staff illness, reduction of social contacts, uncertainty and fear brought by the risk of getting infected, and new work practices and operating methods.</p> <p>The results showed that the pandemic has had several impacts on the work tasks of child welfare employees. In short-term impacts, all of the themes were more noticeable in all different work tasks. These impacts were perceived as negative. In the long-term impacts, the increase in remote meetings and the children getting used to isolation were the most notable.</p> <p>In conclusion, the pandemic had had several impacts on child protection and children in general. However, the subject is still very new, and all of the long-term impacts are not visible yet. Only time will show how the pandemic affected children in child protection in the long run.</p>	
Keywords	Covid-19, child welfare, child protection

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lastensuojelu työympäristönä	2
2.1	Lastensuojelua koskeva lainsäädäntö	3
2.2	Sijaishuollon tavoitteet ja periaatteet	4
2.3	Työtehtävät sijaishuollossa	5
3	Maailmanlaajuinen koronapandemia	6
3.1	Pandemian vaikutuksia Suomessa	7
3.2	Rajoitukset ja niiden vaikutukset maailmanlaajuisesti	8
3.3	Koronakriisi ja lastensuojelu	9
4	Tutkimuksen toteutus	11
4.1	Tutkimuksen rakenne	12
4.2	Aineiston analysointi	13
4.3	Tutkimusetiikka	13
5	Tutkimustulokset	15
5.1	Hoito- ja kasvatustyö	15
5.2	Omahoitajatyöskentely	17
5.3	Muiden tahojen kanssa työskentely	18
6	Johtopäätökset	19
7	Pohdinta	22
	Lähteet	25

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

1 Johdanto

Koronapandemia on osaltaan vaikuttanut jokaisen ihmisen elämään radikaalisti kevästä 2020 lähtien. Pandemia ja sen vaikutukset ovat siis aiheena hyvin ajankohtaisia ja ainakin nyt keväällä 2023 sen akuutein vaihe vaikuttaa olevan ohi. Tämän takia halusimme opinnäytetyössämme perehtyä siihen, millaisen jäljen se on jättänyt lastensuojelutyöhön. Koronapandemian akuutilla vaiheella tarkoitamme tässä opinnäytetyössä ensimmäistä puoltatoista vuotta sen alkamisen jälkeen, sillä silloin sen aiheuttamat rajoitustoimenpiteet olivat laajimmillaan Suomessa. Erityisesti pandemian aikana ja sen jälkeen havaitut muutokset lastenkodin työntekijöiden työtehtävissä ja toimintatavoissa heidän näkökulmastaan kiinnostivat meitä tutkimuksellisesti eniten. Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyössämme käytimme aiemmin tehtyjä suomalaisia sekä kansainvälisiä tutkimuksia ja tieteellisiä artikkeleita, lastensuojelu- ja tartuntatautilakeja sekä erilaisia mittareita, kuten kouluterveyskyselyjä.

Jo ennen pandemian alkamista lastensuojelun sijaishuolto on nostanut päätään sosiaalialaan liittyvässä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Nykyään huomioidaan yhä enemmän sijoitettujen lasten lisäksi myös lastensuojelulaitoksien työntekijöiden näkökulmaa. Sijaishuollon työyhteisöissä työntekijöiden vaihtuvuus on ollut suurta jo ennen pandemian alkua, mikä on vaikuttanut negatiivisesti esimerkiksi omahoitajatyöskentelyyn laitoksissa sekä lisännyt työn kuormittavuutta (Laitinen 2021). Tavoitteenamme oli lähteä tutkimaan, mihin suuntaan asiat ovat lähteneet sijaishuollon työkentällä, maailmanlaajuisen pandemian levittyä Suomeen. Jo tehtyjen tutkimusten mukaan pandemia on vaikuttanut työntekijöihin lisäämällä muun muassa työvoimapulaa sekä työntekijöiden kuormitusta (Varanka ym. 2022: 16–18). Tämän lisäksi esimerkiksi etäkouluun siirtyminen on vaikuttanut nuorten oppimiseen sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen (Utriainen & Eriksson & Heino 2021: 29–30), minkä uskomme osaltaan vaikuttaneen sijaishuollossa tehtävään työhön.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää koronapandemian aiheuttamia muutoksia lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin. Pandemia alkoi levitä Suomessa keväällä 2020, minkä jälkeen sillä on ollut paljon erilaisia vaikutuksia sosiaalialalla. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä tavoitteenamme on selvittää kuluksen kolmen vuoden aikana näkyviin tulleita vaikutuksia lastenkodin työtehtävissä. Työntekijöiden työtehtävissä näkyvät vaikutukset heijastuvat usein myös siellä asuviin

lapsiin ja nuoriin, joten aihe on hyvin merkittävä yhteiskuntamme lasten ja nuorten tulevaisuuden kannalta. Lastensuojelun parissa tehtävä työ on tärkeää, sillä Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n lastenoikeuksien sopimusta, minkä tavoitteena on turvata jokaiselle lapselle oikeus tasa-arvoiseen kohteluun, turvalliseen ympäristöön, terveydestä huolehtimiseen sekä koulutuksen saantiin (Lapsen oikeuksien sopimus 1989). Lastensuojelutyön tulee edistää näiden oikeuksien toteutumista.

Toteutimme opinnäytetyömme erääseen pääkaupunkiseudulla toimivaan lastensuojelun sijaishuollon yksikköön, johon tuotimme tutkimuksen koronapandemian vaikutuksista heidän yksikkönsä toimintaan ja siellä tehtäviin työtehtäviin. Kyseisen lastenkodin asiakkaat ovat 12–17-vuotiaita, pääasiassa pysäyttävää hoitoa tarvitsevia nuoria. Halusimme toteuttaa opinnäytetyömme sijaishuollon yksikköön siitä syystä, että koemme siellä tehtävän työn yhteiskunnallisesti todella merkittäväksi ja olemme molemmat kiinnostuneita toimimaan kyseisellä alalla tulevaisuudessa. Toteutimme tutkimuksen kyselytutkimuksena e-lomakkeiden avulla. Tavoitteenamme oli siis selvittää, millaisia vaikutuksia pandemialla oli sen akuuteimman vaiheen aikana ja millaisia nyt, kun sen akuutein vaihe on ohi.

2 Lastensuojelu työympäristönä

Suomessa kaikki lastensuojeluun liittyvä toiminta on sidottu lastensuojelulakiin, mikä tarkoittaa sitä, että kaikki lastensuojelutoimet sekä lastensuojelussa toimivien viranomaisten toiminta perustuvat aina lakiin. Lastensuojelulain mukaan lapsesta ovat ensisijaisesti vastuussa tämän vanhemmat tai huoltajat. Heillä on kuitenkin tarvittaessa oikeus saada apua yhteiskunnalta, jos he eivät selviydy kasvatustehtävistään itsenäisesti ilman ulkopuolista tukea. Tavoitteena on tarjota perheille tukea varhaisessa vaiheessa hyödyntämällä mahdollisimman lieviä keinoja, kuten avohuollon tukitoimia. Aina avohuollon toimet eivät kuitenkaan riitä, jolloin lapsi voidaan sijoittaa sijaishuoltoon. Välillä on tarve myös kiireellisen sijoituksen tekemiseen. Tukitoimien vakavuudesta huolimatta toiminnan lähtökohtana on aina lapsen etu, mikä tulee ottaa huomioon kaikessa lasta koskevassa päätöksenteossa. (Lastensuojelun Keskusliitto.)

Lastensuojeluasian tullessa ilmi sosiaalityöntekijän tulee laatia asiakkaalle palvelutarpeen arviointi. Arvioinnin perusteella sosiaalityöntekijä voi ohjata perheen peruspalveluiden, erityisen tuen tai lastensuojelun piiriin. Jos sosiaalityöntekijä toteaa arvioinnin perusteella lapsen kasvuolosuhteiden olevan epäturvalliset tämän terveyden ja kehityk-

sen kannalta, aloitetaan lastensuojeluasiakkuus. (Valvira 2021.) Palvelutarpeen arviointi tehdään aina yksilöllisesti asiakkaan oman tarpeen ja tilanteen mukaan. Se toteutetaan yhteistyössä hänen kanssaan ja usein mukana on myös hänen vanhempansa tai huoltajansa, ja tarvittaessa muita toimijoita. Kun kyseessä on lapsi tai nuori, on palvelutarpeen arvioinnissa kunnioitettava aina tämän itsemääräämisoikeutta. (Sosiaali- huoltolaki 1301/2014 § 36.)

Varhaisessa vaiheessa suurin osa lastensuojelutyöstä on usein avohuollon tukitoimia ja niiden kautta voidaan tarjota muun muassa erilaisia hoito- ja terapiapalveluita, tehostettua perhetyötä, taloudellista tukea, perhekuntoutusta tai lyhytaikaista sijoitusta. Avohuollon tukitoimet ovat aina vapaaehtoisia ja niissä pyritään tekemään yhteistyötä lapsen vanhempien tai huoltajien kanssa. Tilanteet, joissa lapsi ei ole turvassa kotonaan eikä tilanteeseen auta lievemmat keinot, voidaan lapsen kasvu ja kehitys turvata puolestaan sijaishuollon avulla, eli järjestämällä lapsen hoito ja kasvatusta kodin ulkopuolisella taholla. Sijaishuollossa lapsi voidaan ottaa huostaan, sijoittaa kiireellisesti tai sijoittaa hallinto-oikeuden määräyksellä. Lain mukaan sijoituksen loputtua sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee mahdollistaa lapselle tai nuorelle mahdollisuus jälkihuoltoon 25 ikävuoteen asti. Tämän tarkoituksena on tarjota nuorelle apua ja tukea itsenäistymiseen tai kotiin palaamiseen, esimerkiksi asumisen tai toimeentulon tukemisen avulla. Jälkihuoltoon liittyvät asiat sovitaan aina yhdessä nuorten kanssa ja suunnitellaan heidän tarpeiden ja toiveiden mukaan. (Lastensuojelun Keskusliitto.)

2.1 Lastensuojelua koskeva lainsäädäntö

Lastensuojelulain 1 § mukaan kyseisen lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Suomessa toimiva lastensuojelu ja muut siihen liittyvät palvelut pyrkivät siis kaikki tähän samaan tavoitteeseen. Lastensuojelulain 4 § määrittelee erikseen lastensuojelun keskeiset periaatteet, joiden mukaan lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle: tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet; mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon; taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen; turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden; itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen; mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 1, § 4.)

Lastensuojelulain 49 §:n mukaan sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Järjestämismuotoja ovat esimerkiksi perhehoito tai laitoshuolto. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 49.) Opinnäytetyömme työelämäkumppani järjestää sijaishuollon laitoshuoltona. Sijaishuollossa lapsella on oikeus jatkuviin ihmissuhteisiin ja tapaamisiin esimerkiksi vanhempien, sisarusten ja muiden läheisten ihmisten kanssa (Lastensuojelulaki 417/2007 § 54). Tavoitteenamme on selvittää muun muassa se, ovatko mahdolliset vierailut toteutuneet myös koronapandemian pahimpana aikana, kun tartuntatautilain varjolla on määrätty esimerkiksi karanteeneja ja eristyksiä sairastuneille.

2.2 Sijaishuollon tavoitteet ja periaatteet

Jokaisella lapsella on oikeus kasvaa sellaisissa olosuhteissa, mitkä tukevat hänen tasapainoista ja monipuolista kehitystään. Lapsen kasvuympäristössä on aina turvattava hänen etunsa ja varmistettava hänen tarpeisiinsa vastaaminen. Valitettavasti kaikkien lasten kohdalla nämä kasvuolosuhteet eivät toteudu heidän biologisten vanhempiensa luona, jolloin lapsen edun ja turvallisuuden varmistamiseksi on hänelle järjestettävä lastensuojelun sijaishuoltoa. (Saastamoinen 2020.) Sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen hoidon ja kasvatuksen toteuttamista oman kodin ulkopuolella. Sijaishuollon tarpeessa olevat lapset voivat olla huostaanotettuja, kiireellisesti sijoitettuja tai hallinto-oikeuden määräyksellä sijoitettuja. (Parsons ym. 2020: 11.) Myös YK:n lastenoikeuksien sopimuksen 20 artiklassa määrätään, että lapselle, jonka edun vastaista on pysyä perhepiirissä, on valtion mahdollistettava erityistä tukea ja suojelua. Tämä voidaan toteuttaa muun muassa sijaisperhehoidolla tai lapsen sijoittamisella lastensuojelulaitokseen. (Lapsen oikeuksien sopimus 1989.)

Lapsen sijoitus voi tapahtua perhehoitoon, ammatilliseen perhekotiin, lastensuojelulaitokseen tai muuhun lapsen tarpeen mukaiseen hoitoon. Sijaishuoltopaikan valinta perustuu lastensuojelulaissa määriteltyihin periaatteisiin, mutta niiden periaatteiden toteuttamisesta vastaavat käytännössä kunnat. Tärkein sijaishuoltopaikan valintaa, ja koko lastensuojelua ohjaava periaate, on lapsen edun varmistaminen. (Porko & Heino & Eriksson 2018.) Lastensuojelulain 50 §:ssä määrätään, että sijaishuoltopaikan valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuteen. Mahdollisuuksien mukaan tulee myös ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen tausta. Laitoshuoltoa järjestetään vain, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 50.) Sijaishuollossa on myös

tärkeää pitää huolta siitä, että lapsella säilyy oikeus esimerkiksi tavata perhettä ja sosiaalityöntekijää, saada hänelle kuuluvia käyttövaroja käyttöönsä sekä päästä tarvittaviin palveluihin. Työssä tärkeintä on lapsilähtöinen työskentelyote ja lapsien edun mukaisen kasvuympäristön varmistaminen. (Räty 2012: 443–452.)

2.3 Työtehtävät sijaishuollossa

Sijaishuoltopaikoissa, kuten laitoksissa tai sijaisperheissä, on tavoitteena se, että lapsi pystyy elämään normaalia arkeaan hänestä huolehtivien aikuisten sekä muiden sijoitettujen lasten kanssa. Tarkoituksena on mahdollistaa lapsille kodinomainen kasvuympäristö, mikä tukee heidän kasvuaan ja kehitystään. Sijaishuoltopaikoissa toimivat aikuiset huolehtivat lapsen arkisesta huolenpidosta ja lapsen edun ja hyvinvoinnin toteutumisesta. (Laakso 2019.) Lastensuojelun sijaishuollossa työ on usein haastavaa ja se voi olla hyvinkin vaihtelevaa sen eri yksiköissä. Sijaishuollon ohjaajat työskentelevät kohteesta riippuen eri-ikäisten lasten ja nuorten, sekä heidän perheidensä kanssa. Työ voi pitää sisällään akuutteja kriisitilanteita ja sijoituksia, tavallisia laitossijoituksia sekä kuntouttavaa ja tukevaa työtä. Sijaishuollossa työskentelevien ohjaajien työt koostuvat välittömään huolenpitoon tai kasvatukseen liittyvistä tehtävistä. (Räty 2012: 443–452.)

Sijaishuollon työntekijöiden tärkeimpiä työtehtäviä ovat lapsen edunmukaisen hoito- ja kasvatustyön varmistaminen. Hoito- ja kasvatustyöhön kuuluu muun muassa lasten arjesta ja perushoidosta huolehtiminen sekä lapsen oikeuksien toteutumisen turvaaminen. (Räty 2012: 443–452.) Myös lasten ja nuorten kanssa pidettävistä neuvotteluista huolehtiminen, vanhempien kanssa yhteyden pitäminen sekä erilaisten hoitomenetelmien käyttäminen ovat oleellisia osia sijaishuollon hoito- ja kasvatustyötä. Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää, että heillä on säännöllisyyttä ja rutiineja elämässään, sillä ne tuovat siihen ennustettavuutta, turvallisuuden tunnetta sekä kokemusta elämänhallinnasta. Tämän takia on tärkeää, että ohjaajat ovat mukana tukemassa lapsia ja nuoria päivän rutiineissa, kuten säännöllisissä aterioissa, koulunkäynnissä, harrastuksissa sekä nukkumaanmenossa. Monille lapsille tavallinen sujuva arki toimii kuntouttavana toimintana. Rutiineista huolehtimisen lisäksi ohjaajat viettävät usein aikaa lasten ja nuorten kanssa ja järjestävät heille erilaisia aktiviteetteja tai ryhmätoimintaa. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.)

Useimmissa laitoksissa, kuten myös työelämäkumppanimme yksikössä, on käytössä omahoitajatyöskentely. Se tarkoittaa sitä, että lapsen tai nuoren saapuessa lastensuojeluyksikköön, hänelle nimetään omahoitaja/-t, jotka ovat päävastuussa kyseisen lap-

sen tai nuoren asioista. Omahoitaja auttaa lasta kotiutumaan laitokseen ja sen arkirytmiin ja pyrkii luomaan kokonaiskuvaa lapsen elämäntilanteesta. Hänen työtehtäviinsä kuuluu myös yhteydenpito lapsen perheeseen ja viranomaisverkostoihin. Sijaishuollossa on tärkeää pyrkiä pitämään yllä mahdollisimman hyvää yhteistyötä perheiden kanssa, sillä lasten ja vanhempien välinen yhteydenpito ja yhteiset tavoitteet edesauttavat lasten hyvinvointia. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2023.)

Lapsen päätyessä sijaishuollon asiakkaaksi, pyritään aina turvaamaan tämän kasvu ja kehitys. Lastensuojelulain 45 §:ssä määrätään, että huostaanotetun lapsen olinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta ja valvonnasta sekä opetukseen ja terveydenhuoltoon liittyvistä asioista vastaa lapsen sosiaalihuollosta vastaava toimielin (Lastensuojelulaki 417/2007 § 45). Vaikka kyseisellä toimielimellä on viimekätinen oikeus päättää näistä lasta koskevista asioista, on hoito- ja kasvatustyön laadun varmistamiseksi tehtävä moniammatillista yhteistyötä muiden lapsen asioihin liittyvien tahojen kanssa. Moniammatillisella yhteistyöllä voidaan myös mahdollistaa lapsen edun mukaiset toimintatavat. Sijaishuoltoyksikössä toimivat ohjaajat tekevät aina yhteistyötä useiden lasten kannalta tärkeiden ammattilaisten kanssa, kuten terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, koulujen, päihdehuollon sekä sosiaalityön kanssa. Erityisessä roolissa on lapsen sosiaalityöntekijä, joka vastaa lopulta tätä koskevasta päätöksen teosta. Sosiaalityöntekijä ei kuitenkaan työskentele päivittäin lastensuojeluyksikössä, minkä takia on äärimmäisen tärkeää konsultoida ohjaajia ja muita lapsen asioista huolehtivia tahoja ennen päätösten tekemistä. Myös lasten vanhempien tai huoltajien kanssa pyritään aina tekemään yhteistyötä, kun on kyse lasta koskevasta päätöksenteosta. (Räty 2012: 422–423.)

3 Maailmanlaajuinen koronapandemia

Joulukuussa 2019 maailmalla lähti leviämään SARS-CoV-2-viruksen aiheuttama tartuntatauti, mikä sai nimekseen koronavirustaudin, eli COVID-19. Kyseessä on viruksen avulla leviävä tauti, joka aiheuttaa suurimmassa osassa tartunnan saaneista lievän tai keskivaikean hengityselinsairauden. Suurin osa tartunnan saaneista paranee ilman erityishoitoa, mutta joidenkin kohdalla tartunta aiheuttaa vakavan sairastumisen ja vaatii lääkärin hoitoa. Pahimmillaan tartunta voi johtaa kuolemaan. Vanhemmat ihmiset ja henkilöt, joilla on ennestään jokin perussairaus, kuten sydän- ja verisuonitauti, diabetes, krooninen hengityselinsairaus tai syöpä, sairastuvat todennäköisemmin vakavaan tautiin. Kuka tahansa saattaa kuitenkin sairastua koronavirukseen vakavasti tai jopa menehtyä missä iässä tahansa. (World Health Organization a.)

Suomessa tartuntataudit luokitellaan joko yleisvaaralliseksi tai valvottavaksi. Yleisvaarallinen tartuntatauti on vaarallinen, sen tarttuvuus on suuri ja sen leviämisen estoon käytetään sairastuneeseen tai altistuneeseen kohdistettavilla toimenpiteillä. (Tartuntatautilaki 1227/2016 § 4.) Karanteenilla tartuntatautilaissa tarkoitetaan taudille altistuneen erottamista muista, joko kotiinsa tai johonkin muuhun paikkaan, tartunnan estämiseksi. Eristämisellä taas tarkoitetaan sairastuneen hoitamista tai terveydentilan seuraamista muista erillään niin, ettei tartunta leviä. (Tartuntatautilaki 1227/2016 § 3.) Karanteeniin voidaan määrätä enintään yhden kuukauden ajaksi, jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin estää. (Tartuntatautilaki 1227/2016 § 60).

3.1 Pandemian vaikutuksia Suomessa

Tammikuun lopussa vuonna 2020 Suomessa havaittiin ensimmäinen koronavirustartunta ja samaan aikaan maailman terveysjärjestö WHO:n alainen asiantuntijakomitea vahvisti koronan kansainväliseksi terveysuhaksi. Tartunnat lisääntyivät huomattavasti helmi–maaliskuun aikana ja maaliskuun puolella välissä Suomessa julistettiin poikkeusolot, jotka kestivät kesäkuun 2020 puoleen väliin. (Onnettomuustutkintakeskus 2021.) Suomen valmiuslaissa on määritelty viisi erilaisiin kriiseihin liittyvää poikkeusolotyyppiä, joista yksi on laajalle levinnyt tartuntatauti. Valmiuslain tarkoituksena on muun muassa suojata väestöä sekä ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia poikkeusolojen aikana. (Valmiuslaki 1552/2011 § 1, § 3.) Koronaviruspandemia täytti nämä poikkeusolotyyppien kriteerit, joten valtioneuvosto totesi yhdessä tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa (Valtioneuvosto).

Poikkeusoloilla tavoitellaan väestön suojaamista ja turvaamista kriisin sattuessa. Myös väestön toimeentulo, maan talouselämä, oikeusjärjestys sekä perus- ja ihmisoikeudet pyritään turvaamaan. Toisen kerran poikkeusolot jouduttiin Suomessa ottamaan käyttöön maaliskuussa 2021 ja tällöin ne olivat voimassa kaksi kuukautta. (Valtioneuvosto.) Poikkeusoloihin liittyi koronapandemian aikana erilaisia rajoitustoimenpiteitä, jotka otettiin käyttöön eri asteisina riippuen siitä, oliko kyseessä epidemian leviämisen vai kiihtymisvaihe. Näitä rajoituksia olivat muun muassa etäopetukseen siirtyminen, etätyöskentelysuositus sekä kasvomaskisuositus. Näiden lisäksi esimerkiksi ravintoloita suljettiin ja julkisten tilojen käyttöä sekä julkisten kokoontumisten ihmismäärää rajoitettiin. (Valtioneuvoston viestintäosasto 2021.)

Kansainvälisessä vertailussa Suomen on todettu selvinneen pandemiasta monia muita maita vähemmällä, vaikka ihmisiä on kaikesta huolimatta sairastunut vakavasti ja menehtynyt. Pandemian sosiaalisten vaikutusten yleiskuva Suomessa peittää taakseen yksilöllistä vaihtelua, sillä vaikka monilla on ollut vaikeaa, joidenkin elämään kriisi ei ole vaikuttanut suuresti. Koronakriisin myötä eriarvoisuus hyvinvoinnin näkökulmasta on voimistunut vahvasti, sillä monien tukia tarvitsevien ihmisten tilanne on pahentunut sekä tukea tarvitsevien piiriin on tullut paljon uusia ihmisiä. Palvelutarpeen lisääntymisen uskotaan kuitenkin näkyvän kunnolla vasta pidemmällä aikavälillä. Nyt voidaan kuitenkin jo todeta lapsilla ja nuorilla lisääntyneen oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvien ongelmien kasautumista, pitkittymistä ja vaikeutumista. Myös alan henkilöstö on kokenut aiempaa suurempaa kuormitusta ja työvoimapulaa. (Varanka ym. 2022: 16–18.)

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tuloksista voidaan tulkita nuorten hyvinvoinnin heikentyneen huomattavasti vuodesta 2019 eteenpäin. Erityisesti ahdistuneisuuden, koulu-uupumuksen ja yksinäisyyden kokemisen voidaan huomata lisääntyneen merkittävästi. 8. ja 9. vuosiluokalla olevilla vastaajilla kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuuden kokeminen on lisääntynyt 6,5 % ja lukion 1. ja 2. vuosikurssilaisilla jopa 7,6 % vuodesta 2019 vuoteen 2021. Yksinäisyyden kokeminen lisääntyi myös molemmilla ikäluokilla yli 5 %, kuten myös huolestuneisuus omasta mielialastaan. Erityisesti tyttöjen kohdalla yksinäisyyden lisääntyminen on ollut huolestuttavalla tasolla. (Kouluterveyskyselyn tulokset 2021.)

3.2 Rajoitukset ja niiden vaikutukset maailmanlaajuisesti

Koronavirus aiheutti maailmanlaajuisen pandemian ja Suomen lisäksi muissakin maissa noudatettiin erilaisia rajoituksia. Yhdysvalloissa suljettiin julkisia tiloja ensimmäisen kerran maaliskuussa 2020 ja ihmisiä kehoitettiin pysymään kotona (David J. Sencer CDC Museum 2022). Monessa maassa suljettiin kouluja joko kokonaan tai osittain, ja maailmanlaajuisesti alle 20-vuotiaista lapsista ja nuorista 1,5 miljardia joutui olemaan poissa kouluista ensimmäisen korona-aallon aikana. Monet maat sulki koulut uudelleen vuonna 2021, ja osa ei näiden sulkujen välissä palannut ollenkaan lähiopetukseen. Tällä on ollut vaikutusta sekä lasten ja nuorten sosiaalisten kontaktien vähenemiseen että esimerkiksi koulun tarjoaman turvaverkon, kuten kouluterveydenhuollon, mahdollistamaan tukeen. (Viner & Russell & Saulle 2022.)

Pandemialla on suuria, jopa pitkäaikaisia vaikutuksia kaikenikäisiin lapsiin ja nuoriin, ja erityisesti heidän henkiseen hyvinvointiinsa. Nuoret eri maista ovat reagoineet pandemiaan samankaltaisilla tavoilla ja oireiluilla. (World Health Organization b; Shah ym.

2021.) Varsinkin haavoittuvassa asemassa olevat lapset kohtasivat pidemmän aikavälin terveysvaikutuksia. Suurimmat vaikutukset maailmalla lasten ja nuorten hyvinvointiin ja terveyteen liittyen johtuivat koulutukseen vaikuttaneista rajoituksista. Koulutuksen lisäksi vaikutuksia on koettu esimerkiksi terveyspalveluissa. WHO:n Pulse-tutkimuksen mukaan 90 % tutkimukseen osallistuneista maista kertoi huomanneensa keskeisiä terveyspalveluiden häiriöitä, kuten häiriöitä rutiinirokotuksissa. (World Health Organization b.)

Koronapandemialla ja sen aiheuttamilla suluilla on havaittu olevan vaikutusta lisääntyneisiin mielenterveysongelmiin erityisesti lapsilla ja nuorilla. Mielenterveyteen liittyviä ongelmia ja häiriöitä ovat muun muassa ahdistus, masennus sekä kokemus yksinäisyydestä sosiaalisen eristäytymisen vuoksi. Myös tylsistyminen ja stressi ovat lisääntyneet pandemian ja rajoitustoimenpiteiden vuoksi. (Katz ym. 2021; Cassidy ym. 2023.) Esimerkiksi Quebecissä, Kanadassa, itsemurhasta tuli 10–14-vuotiaiden suurin kuolinsyy, mikä kertoo huolestuttavasti lasten mielenterveyden heikkenemisestä. Sosiaalisten kontaktien vähenemisen takia nettikiusaaminen ja ”grooming”, eli aikuisen lapsen kohdistuva houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin, ovat lisääntyneet pandemian aikana. (Katz ym. 2021.) Koronaviruksen on huomattu lisäävän riskitekijöitä, jotka lisäävät alttiutta lasten laiminlyöntiin ja pahoinpitelyyn. Tästä huolimatta Yhdysvalloissa pahoinpitelyilmoitukset ovat vähentyneet pandemian aikaansaamien sosiaalisten rajoitusten takia. (Brown & Orsi & Chen & Everson & Fluke 2022.)

3.3 Koronakriisi ja lastensuojelu

Lastensuojelun Keskusliitto on tehnyt yhdessä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa kaksi tutkimusta koronapandemian vaikutuksista lastensuojeluun. Ensimmäisen tutkimuksen aineisto on kerätty aikavälillä 1.10.2020–13.10.2020 ja toisen aikavälillä 15.3.2021–29.3.2021. Aineistot koostuivat kunnille lähetetyistä sähköisistä kyselyistä, jotka sisälsivät kysymyksiä muun muassa koronapandemian aiheuttamista muutoksista lastensuojelun asiakkaiden elämäntilanteisiin sekä palvelujärjestelmään. Vastaajia pyydettiin vastauksissaan vertaamaan nykytilannetta pandemiaa edeltäneeseen aikaan. Selvityksiä vertaillaessa voidaan havaita selkeitä eroavaisuuksia niiden päälöydöksissä, kuten palvelutarpeen lisääntymisessä sekä lastensuojeluilmoitusten määrässä. Kyseeseen vastanneista kunnista 33 % arvioi syksyllä 2020 palvelutarpeen kasvaneen lastensuojelussa, kun talvella 2021 kyseinen luku oli kohonnut jo 44 %:in. Samalla aikavälillä myös lastensuojeluilmoitusten määrän lisääntymisen raportointi oli noussut 7 %:lla. Prosenttimäärät saattavat kuulostaa pieniltä, mutta kun huomioidaan niiden välillä ol-

leen vain viisi kuukautta, saavat luvut uuden merkityksen. Eräs merkittävä havainto tutkimusten välillä löytyy myös koulutoimen tekemien lastensuojeluilmoitusten määrässä. Kouluista tehdyt lastensuojeluilmoitukset olivat muihin tahoihin verrattaessa jo aiemmin korkealla tilastoissa, mutta syksyn ja talven aikana luvut nousivat huomattavasti. Vuoden 2020 syksyllä kuntia pyydettiin arvioimaan, missä ilmoittajatahoissa ilmoitusten määrä on kasvanut, jolloin 27 % arvioi koulutoimen tekemien ilmoitusten määrän nousseen. Talvella 2021 kyseinen prosenttiosuus oli noussut jopa 51 %: in. (Eriksson ym. 2020; Eriksson ym. 2021.)

Poikkeusolojen astuessa voimaan keväällä 2020, joutuivat lapset pysymään kotonaan ilman läheisten ihmistensä tapaamista, sillä kaikkea kasvotusten tapahtuvaa kommunikointia rajoitettiin. Sijaishuollossa olleille lapsille tämä oli kriittistä aikaa, sillä he eivät asu läheistensä kanssa, jolloin kasvokkain tapahtuva yhteydenpito heidän kanssaan olisi tärkeää hyvinvoinnin kannalta. Lapset eivät päässeet näkemään vanhempiaan ja ystäviään normaaliin tapaan, millä oli negatiivisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin. Rajoitustoimenpiteiden aikana myös monien lasten ja nuorten mielenterveys heikkeni ja monet mielenterveysongelmat pääsivät lisääntymään. Samaan aikaan jouduttiin kuitenkin supistamaan palveluita, mikä hankaloitti avun saamista huomattavasti. Jokaisella sijoitetulla lapsella on oikeus tarvitsemiinsa palveluihin, mutta poikkeusolojen aikaan tapaamisia ammattilaisten kanssa jouduttiin perumaan ja siirtämään todella paljon. Tämä johti siihen, että useiden sijoitettujen lasten tärkeät terapia- ja mielenterveyspalvelut jäivät tauolle, vaikka niiden tarve kasvoi huomattavasti. (Utriainen ym. 2021: 29–30.)

Maaliskuussa 2020 pandemiatilanne pakotti koulut siirtymään valtakunnallisesti etäopetukseen, millä oli huomattavia vaikutuksia esimerkiksi lasten koulumenestykseen. Etäopetukseen siirtyminen heikensi esimerkiksi oppimisen tuen saamista sekä yksilöllisempää ohjausta opinnoissa. Oppimisvaikeuksista kärsiville opiskelijoille ei ollut enää tarjolla erityistä koulunkäynnin tukea samaan tapaan kuin ennen, ja monien lasten opiskelumotivaatio laski huomattavasti. Etäkoulu myös osaltaan rajoitti lisää lasten sosiaalisia kanssakäymisiä kavereidensa kanssa, jolloin lasten kasvokkain koetut kohtaamiset rajoituivat vain sijaishuoltopaikassa asuviin ja työskenteleviin ihmisiin. Koulutus ei suinkaan ollut ainut etäyhteyksiin siirtynyt toiminta, sillä myös monet sijoitettujen lasten palveluista toteutuivat etänä. Esimerkiksi monet tapaamiset lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa toteutettiin etänä, mikä vähensi tapaamisten inhimillistä kohtaamista ja luottamuksellisuuden tuntua. (Utriainen ym. 2021: 29–30.)

Muualle kuin Suomessa koronapandemian vaikutukset lastensuojelussa ovat näkyneet lastensuojeluilmoitusten määrien heittelemisessä. Osassa maissa lastensuojeluilmoitukset ovat vähentyneet sosiaalisten kontaktien vähenemisen myötä, mutta joissain maissa ilmoitukset ovat kasvaneet muun muassa koulujen avautumisen myötä. Lastensuojelulla on ollut monissa maissa vaikeuksia suojella lapsia koronapandemian aikana. Lastensuojelulaitoksissa, esimerkiksi Saksassa, lasten ja läheisten välisiä vierailuja vähennettiin tai jopa kiellettiin kokonaan riippuen laitoksesta ja alueesta, joka vähensi lasten sosiaalisia kontakteja entisestään. (Katz ym. 2021.)

4 Tutkimuksen toteutus

Koronapandemialla on ollut paljon erilaisia vaikutuksia sosiaalialalla kuluneen kolmen vuoden aikana. Tutkimuksemme aihe, koronapandemian aiheuttamat vaikutukset lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin, on aiheena ajankohtainen. Työntekijöiden kokemat vaikutukset heijastuvat myös lapsiin ja nuoriin, joka tekee tutkimuksemme aiheesta tärkeän. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat tutkimukset ovat merkittäviä ja tärkeitä yhteiskunnallisesti, mistä syystä valitsimme kyseisen aiheen. Halusimme toteuttaa opinnäytetyömme niin, että saamme lastensuojelun parissa työskentelevien ammattilaisten äänen kuuluviin. Tämän takia päädyimme toteuttamaan laadullisen tutkimuksen pienellä otannalla.

Toteutimme siis kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen, jonka aiheena oli koronapandemian vaikutukset erään lastensuojelun sijaishuollon yksikön työntekijöiden työtehtäviin. Kyseessä oli kyselytutkimus, jonka toteutimme verkossa e-lomakkeiden avulla kyseisen lastenkodin työntekijöille. Työ lastensuojelun sijaishuollossa on hektistä ja tilanteet voivat muuttua nopeasti, minkä takia valitsimme tutkimuksemme toteutustavaksi nimenomaan sähköiset kyselylomakkeet. Lomakkeeseen vastaaminen on nopeaa ja sen todennäköisesti ehtii tehdä töiden lomassa. Tällöin lastensuojeluyksikön työntekijät voivat osallistua tutkimukseen silloin, kun heillä itsellään on siihen sopiva hetki. Toteuttamalla kyselyn, mahdollistimme myös sen, että kuka tahansa lastensuojeluyksikön työntekijöistä voi halutessaan osallistua ja vältymme eriarvoittamasta työntekijöitä sen perusteella, ketkä saavat osallistua tutkimukseen ja ketkä eivät.

Valitsimme kyselyymme tarkasteltavaksi kolme eri työtehtävää. Näitä olivat hoito- ja kasvatustyö, omahoitajatyöskentely sekä moniammatillinen yhteistyö. Valitsimme kyseiset työtehtävät tarkasteluun, sillä teoreettisen viitekehyksemme pohjalta nämä työtehtävät ovat olennainen osa lastensuojelun sijaishuollossa tehtävää työtä. Kyselyssä

tavoitteenamme oli selvittää, millaisia vaikutuksia pandemialla oli sen akuuteimman vaiheen aikana ja millaisia nyt, kun sen akuutein vaihe on ohi. Tämän takia tutkimuskysymyksemme olivat:

1. Miten koronapandemia vaikutti lastenkodin työntekijöiden työtehtäviin sen akuuteimman vaiheen aikana?
2. Miten koronapandemian aiheuttamat vaikutukset näkyvät pandemian akuuteimman vaiheen jälkeen työntekijöiden työtehtävissä?

4.1 Tutkimuksen rakenne

Rajasimme aiheen niin, että tutkimme tilannetta lastenkodin työntekijöiden näkökulmasta. Tarkoituksenamme oli selvittää, miten koronapandemia on vaikuttanut työntekijöiden työtehtäviin ja toimintatapoihin lastensuojeluyksikössä. Keräsimme aineiston tutkimukseemme toimittamalla sähköisen kyselylomakkeen yhteyshenkilöllemme lastenkodissa, joka jakoi sen eteenpäin lastenkodin työntekijöille täytettäväksi. Annoimme vastaajille noin kolme viikkoa aikaa täyttää lomakkeet, jonka jälkeen päätimme mahdollisuuden vastata kyselyyn ja aloimme tarkastelemaan ja analysoimaan tuloksia. Laitoimme vielä viikkoa ennen vastausajan loppumista muistutusviestin, sillä vastaajien tavoitemäärä ei ollut täyttynyt. Tavoitteenamme oli saada vastaajiksi noin kymmenen työntekijää, mutta lopulta kyselyyn vastasi seitsemän henkilöä. Sähköisen kyselylomakkeen yhteyteen liitimme tutkittavien informointi- ja suostumuslomakkeet, mitkä jokaisen tuli lukea ja hyväksyä ennen kyselyyn vastaamista.

Kyselymme koostui tausta- ja monivalintakysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä. Taustakysymyksien avulla oli tarkoitus selvittää vastaajien ikä, sukupuoli sekä työkokemuksen määrä. Taustakysymysten jälkeen lomakkeessa oli kaksi monivalintakysymystä liittyen tutkimuksen aiheeseen. Näitä olivat: *Oletko huomannut pandemian vaikuttaneen työtehtäviisi* sekä *Ovatko muutokset mielestäsi olleet positiivisia vai negatiivisia?* Taustakysymykset toimivat ikään kuin lämmittelykysymyksinä, jotta vastaajat orientoituivat kyselyyn vastaamiseen ja saivat osviittaa siitä, mitä kysely koskee (Valli 2018).

Tausta- ja monivalintakysymysten jälkeen kyselyn toinen osuus koostui kuudesta avoimesta kysymyksestä. Kolme avoimista kysymyksistä keskittyi pandemian vaikutuksiin sen pahimman vaiheen aikana ja kolme pandemian pitkäaikaisiin vaikutuksiin. Tavoit-

teenamme oli muotoilla kysymykset selkeiksi ja niin, että ne tukevat tutkimuskysymyksiämme. Kysely sisältää kysymyksiä pandemian vaikutuksista hoito- ja kasvatustyöhön, omahoitajatyöskentelyyn sekä moniammatilliseen yhteistyöhön. Koimme, että näillä kysymyksillä saisimme parhaiten selkeät vastaukset tutkimuskysymyksiimme.

4.2 Aineiston analysointi

Tässä opinnäytetyössä käytimme aineistomme analysointimenetelmänä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysin avulla saimme aineistomme vastaukset tiivistettyä ja järjestettyä niin, että johtopäätösten tekeminen oli mahdollista ja helpompaa. Aloitimme keräämämme aineiston analysoinnin siten, että kävimme kaikki saamamme vastaukset huolellisesti läpi useaan otteeseen. Laitoimme heti muistiin ne alustavasti aineistosta nousevat asiat, jotka olivat tutkimuskysymystemme kannalta olennaisia. Käytimme analysoinnissa apuna koodaamista, jonka avulla erotimme vastaajat ja heidän vastauksensa toisistaan. Hahmotimme täten vastauksia paremmin ja johtopäätösten tekeminen helpottui. Aineiston koodaamisessa käytimme apuna Excel-tilukkolaskentaohjelmaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Koodauksen jälkeen pystyimme aloittamaan aineiston teemoittelun siinä useasti toistuvien, ja selkeästi esille nousevien asioiden ja teemojen perusteella. Teemoittelussa on tarkoituksena ryhmitellä aineisto erilaisten aineistosta esiin nousevien aihepiirien perusteella (Tuomi & Sarajärvi 2018). Koska kyselymme koostui suurimmaksi osaksi avoimista kysymyksistä, oli teemoittelu niiden analysoinnin kannalta järkevä ratkaisu (Valli 2018). Teemat, jotka nousivat avoimissa kysymyksissä selkeimmin esiin, olivat henkilöstön sairastelusta johtuva resurssipula, nuorten sosiaalisten kontaktien vähentyminen, tartuntariskin mukanaan tuoma epävarmuus ja pelko sekä uudet työkäytännöt ja toimintatavat. Teemojen avulla pystyimme tarkastelemaan aineistoa paremmin niin, että löysimme vastauksia opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin mahdollisimman selkeästi (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007).

4.3 Tutkimusetiikka

Toteutimme osana opinnäytetyötämme tutkimuksen, joka kohdistui ihmisiin. Tämän takia meidän tuli ottaa huomioon erilaisia eettisiä periaatteita liittyen muun muassa tietojen keräämiseen ja ihmisten tutkimiseen. Kun tutkimuksen kohteena on ihminen, on tärkeää kunnioittaa osallistujan ihmisarvoja ja erilaisia oikeuksia. Tutkimukseen liittyen tutkittavan oikeuksia on vapaaehtoinen osallistuminen sekä kieltäytyminen, oikeus osallistumisen keskeyttämiseen, oikeus peruuttaa suostumuksensa osallistua, oikeus

saada tietoa tutkimuksesta sekä sen sisällöstä ja tavoitteista, sekä mahdollisista riskeistä ja haitoista. (TENK 2019.) Koska toteutimme opinnäytetyömme ulkopuoliselle taholle, meidän tuli ottaa huomioon tietosuojan ja tietoturvan toteutuminen tutkimukssamme. Opinnäytetyötämme varten haimme tutkimusluvan Helsingin kaupungilta. Säilytimme kaikki tutkimuksen vastaukset e-lomakepalvelussa salasanojen takana ja muut siihen liittyvät materiaalit Metropolian verkkoasemalla. Säilytämme materiaaleja kuusi kuukautta opinnäytetyön hyväksymisestä, minkä jälkeen hävitämme tiedot poistamalla tiedostot.

Noudatimme opinnäytetyössämme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä. Keskeistä hyvässä tieteellisessä käytännössä on noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimusta tehdessä, tuloksia tallentaessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen ja sen tulosten arvioinnissa (TENK 2012). Tavoitteenamme oli myös täydellinen huolellisuus tutkimusta toteuttaessa, esimerkiksi kerättyyn aineistoomme viitatessa ja tulosten analysoinnissa. Suunnittelimme, teimme, analysoimme ja dokumentoimme tutkimuksemme huolellisesti ja harkitusti. Sitouduimme käsittelemään aineistoa ja tuloksia luottamuksellisesti sekä viestimme tutkimuksestamme mahdollisimman läpinäkyvästi ja avoimesti. (ALLEA 2020.)

Sovelsimme kyselytutkimukssamme hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Koska eettisten periaatteiden mukaan tutkimukseen osallistuminen tulee olla vapaaehtoista ja suostumuksellista, tiedotamme tutkimukseen osallistuvia suostumus- ja informointilomakkeella, jonka olemme liittäneet kyselylomakkeemme alkuun osallistujien täytettäväksi. Näissä lomakkeissa oli määriteltynä tutkimuksen tietosuojaseloste, henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat sekä tietoa tutkimuksesta, kuten sen tarkoitus ja tutkimustuloksista tiedottaminen sen päätyttyä (TENK 2012; TENK 2019). Otimme opinnäytetyötämme ja tutkimustamme tehdessä huomioon muiden tutkijoiden työt ja saavutukset sekä tallensimme tutkimuksessa syntyneet aineistot tietoturvallisesti. Hankimme myös tutkimuksen toteuttamista varten tarvittavat luvat Helsingin kaupungilta. (TENK 2012.)

Tavoitteenamme oli toteuttaa tutkimuksemme mahdollisimman anonyymisti. Emme saaneet kyselytutkimuksemme missään vaiheessa käsiimme vastaajien henkilötietoja, sillä toimitimme kyselylomakkeen lastensuojeluyksikön yhteyshenkilöllemme, joka jakoi sen eteenpäin työntekijöille. Työntekijöiden vastaukset tallentuivat anonyymisti e-lomakepalveluun, joten emme ole muilla tavoin heihin yhteydessä. Emme myöskään kysyneet sähköisessä kyselyssämme tutkittavien nimiä, yhteystietoja tai muitakaan tunnis-

tettavuuteen mahdollistavia tietoja. Käytimme opinnäytetyössämme ainoastaan kyselylomakkeen taustakysymyksistä ilmeneviä henkilötietoja. Anonymisoimme myös työelämäkumppanimme opinnäytetyössämme, jotta pystyimme turvaamaan työntekijöille mahdollisimman hyvän anonymiteetin. Kyseessä on kuitenkin Suomessa toimiva lastensuojeluyksikkö, joka voi olla mahdollista tunnistaa työntekijöiden vastausten tai muun opinnäytetyömme sisällön kautta, joten emme voi taata täyttä tunnistamattomuutta vastaajille.

5 Tutkimustulokset

Tavoitteenamme oli saada kyselyyn noin kymmenen vastaajaa, mutta vastauksia kertyi yhteensä vain seitsemän. Kyselylomakkeen ensimmäinen osa koostui monivalintakysymyksistä, joiden avulla kartoitimme opinnäytetyön kannalta merkittäviä taustatietoja vastaajista. Kyselyyn vastanneista 5 oli naisia ja 2 miehiä. Kolme vastaajista kertoi olevansa 26–35-vuotiaita, kolme yli 56-vuotiaita ja yksi 46–55-vuotias. Työkokemuksen määrä jakautui tasaisesti vastaajien kesken 0–5 vuodesta jopa yli 20 vuoteen. Kuusi seitsemästä vastaajasta oli huomannut pandemian vaikuttaneen työtehtäviinsä ja heidän kaikkien mielestä muutokset ovat olleet negatiivisia. Vain yksi vastaajista ei ollut huomannut pandemian vaikuttaneen työtehtäviinsä, eikä osannut sanoa olivatko pandemian mukanaan tuoneet vaikutukset negatiivisia vai positiivisia.

Kyselylomakkeen toinen osa sisälsi kuusi avointa kysymystä, joilla tavoittelimme vastausten saamista tutkimuskysymyksiimme. Kuusi henkilöä vastasi näihin kysymyksiin ja yksi jätti vastauslaatikot tyhjiksi. Kolme näistä kysymyksistä koski pandemian akuutin vaiheen aikaisia vaikutuksia, ja loput kolme pidempiaikaisia vaikutuksia. Suurin osa saaduista vastauksista oli hyvin kattavia ja sisälsi usean lauseen verran tekstiä. Lyhytaikaisiin vaikutuksiin liittyvissä avoimissa kysymyksissä vastaukset olivat huomattavasti pidempiä ja sisälsivät enemmän asiaa, kuin pitkäaikaisiin vaikutuksiin liittyvien kysymysten vastaukset.

5.1 Hoito- ja kasvatustyö

Pandemialla oli useita erilaisia vaikutuksia lastenkodissa toimivaan hoito- ja kasvatustyöhön sen pahimman vaiheen aikana. Lähes jokaisessa kyselyn vastauksessa mainittiin pandemian aiheuttamat poissaolot työyhteisössä. Työntekijöiden kerrottiin jääneen pois lievienkin flunssaoireiden, koronatartunnan tai karanteenin takia, mikä aiheutti välillä isoakin resurssipulaa lastenkodissa. Poissaolojen vuoksi ohjattavia lapsia ja nuoria

oli paljon verrattuna työntekijöiden määrään, mikä vähensi ajoittain ohjaamisen ja oma-ohjaaja-tapaamisten toteutumista. Myös useita hoitokokouksia jouduttiin perumaan sairastumisten myötä, ja ohjaajat joutuivat usein hoitamaan toistensa työtehtäviä.

Sairauspoissaolot rasittivat koko henkilöstöä. Etenkin ne, jos iso osa työryhmästä sairastui samaan aikaan.

Ohjattavia oli samanaikaisesti monta ja työntekijöitä ei samanaikaisesti riittänyt jokaiselle nuorelle.

Toinen toistuvasti esiin noussut aihe oli lasten ja nuorten sosiaalisten kontaktien väheneminen. Tähän vaikutti esimerkiksi etäopetukseen siirtyminen, harrastusten ja muun yhteisen tekemisen peruuntuminen sekä lasten tai nuorten sairastuminen tai altistuminen virukselle, mikä velvoitti karanteenissa olemiseen. Eristäytyminen aiheutti haasteita etenkin jo ennestään vaikeasti oireilevien nuorten oloon ja esimerkiksi etäopetukseen siirtymisen kerrottiin vaikuttaneen negatiivisesti monien koulumenestykseen.

Uusien toimintamallien kerrottiin myös aiheuttaneen omia haasteitaan työskentelyyn, sillä tartuntojen välttämiseksi lastenkodin toimintaan tehtiin paljon muutoksia. Esimerkiksi karanteenien toteuttaminen paikassa, jossa lasten ja nuorten käytössä oli yhteiset vessat ja muut oleskelutilat, oli todella haastavaa ja välillä jouduttiin jopa siirtämään riskiryhmäläisiä toisille osastoille. Myös uusien suojarusteiden, kuten suojamaskien ja koronarokotteiden, saaminen työntekijöille oli alkuvaiheessa hankalaa. Eräs vastaaja kertoi myös henkilökunnan välien kiristyneen sen takia, että tartuntapelon takia osa työntekijöistä kieltäytyi toimimasta altistuneiden tai sairastuneiden lasten kanssa, mikä aiheutti epätasa-arvoisuuden tunteita työryhmän sisällä.

Karanteenien ja tartuntojen varalle tuli kehitellä toimintamalleja, joiden laillisuutta pohdittiin.

epävarmuus, ohjeiden sekavuus

Henkilökunnan välejä kiriste se, että osa pelkäsi koronaa niin paljon, että kieltäytyi tekemästä töitä karanteenissa olevan tai sairastuneen lapsen kanssa.

Pidempiaikaisten vaikutusten kanssa vastaajilla oli yhtenäinen linja, sillä vastauksissa esiin nousee nuorten voinnin heikkeneminen, johon liittyy myös päihteiden käyttöä ja vähentyneitä sosiaalisia kontakteja. Eräs vastaaja kertoi nuorten todenneen etäopiskeluun siirtymisen aiheuttaneen alakuloisuutta, minkä takia on ruvettu sitten käyttämään enemmän päihteitä. Nuorten kerrottiin myös jäävän nykyään yhä herkemmin omiin

huoneisiinsa omiin oloihin, verrattuna aikaan ennen pandemiaa. Yhteiset ruokailuhetket ja yhteinen tekeminen lastenkodissa ovat nykyään vähäisempiä kuin ennen. Lasten ja nuorten lisääntynyt huonovointisuus ja eristäytyminen näkyvät siis edelleen vahvasti lastenkodin arjessa ja niillä on ollut huomattava vaikutus hoito- ja kasvatustyöhön. Yksi vastaaja koki kuitenkin vaikutusten jo tasaantuneen normaaliin ja yksi ei kokenut, että pandemialla olisi pidempiaikaisia vaikutuksia hoito- ja kasvatustyöhön.

Monet nuoret ovat sanoneet itsekkin, että päihteiden käyttö on lisääntynyt korona aikana, kun opiskelu on hoidettu etänä → masentaa → päihteet.

5.2 Omahoitajatyöskentely

Omahoitajatyöskentelyssä pandemian aiheuttamat vaikutukset korostuivat työntekijöiden mielestä enemmän pandemian pahimman vaiheen aikana, eikä pidempiaikaisia vaikutuksia juurikaan koettu olevan. Pandemian pahimman vaiheen aikana omahoitajatyöskentelyyn vaikutti vastaajien mielestä lähinnä työntekijöiden ja nuorten sairastelut sekä osaston ulkopuolella järjestettävien aktiviteettien puuttuminen. Nuorten ja työntekijöiden sairastelut pistivät omahoitajatyöskentelyn välillä tauolle eikä työskentely ollut työntekijöiden mielestä tarpeeksi tiivistä. Erään vastaajan mielestä nuoret eivät saaneet ansaitsemaansa laadukasta hoitoa. Koska poikkeusolojen takia esimerkiksi harrastukset olivat tauolla ja julkisia tiloja oli suljettu, ei omahoitajahetkiä ollut mahdollista toteuttaa osaston ulkopuolella.

Omahoitajat olivat kipeinä tai nuori kipeenä, jolloin omahoitajatyöskentely tyssäsi lähes täysin. Nuoret eivät missään nimessä saaneet ansaitsemaan ja laadukasta hoitoa.

Osan vastaajien mielestä omahoitajatyöskentely kuitenkin toteutui samalla tavalla kuin aikaisemmin. Kahdenkeskeisiä keskusteluja nuorten kanssa pystyttiin käymään normaalisti ja esimerkiksi take away-ruokien hakeminen mahdollisti omahoitajaruokailut normaalisti, eikä pandemialla täten ollut suurta vaikutusta niihin.

Koen, että omahoitajatyöskentely toteutui samalla tavalla, kuin muulloinkin.

Suurin osa vastaajista oli joko sitä mieltä, ettei pandemialla ole ollut pidempiaikaisia vaikutuksia omahoitajatyöskentelyyn, tai he eivät osanneet sanoa mitä pidempiaikaisia vaikutuksia pandemialla olisi ollut. Omahoitajatyöskentelyä kuvailtiin pitkäjänteiseksi ja

syvälliseksi ammatilliseksi ihmissuhteeksi, joka perustuu suurilta osin vuorovaikutukseen ja läsnäoloon eikä osattu sanoa, miten pandemia voisi näihin perusasioihin vaikuttaa. Eräs vastaaja oli kuitenkin sitä mieltä, että pitkä omahoitajan poissaolo voi vaikuttaa heikentävästi työntekijän ja nuoren väleihin. Nuori saattaa kokea, ettei saa vuorovaikutussuhteelta sitä, mitä tarvitsee. Varsinkin silloin, jos omahoitajan poissaolo osuu sijoituksen alkuun, voi luottamussuhteen luominen olla vaikeaa ja suhde omahoitajan ja nuoren välillä kärsii.

Äkkiseltään en osaa sanoa, kuinka pandemia omahoitajatyöskentelyn perusasioita muuttaisi.

Etenki sijoituksen alussa luottamuksen luominen on todella tärkeää ja jos omahoitaja on heti alkuunsa pois pitkän pätkän suhde kärsii.

5.3 Muiden tahojen kanssa työskentely

Ennen pandemiaa tapaamiset ja yhteistyö on toteutettu suurilta osin kasvokkain, mutta pandemia pakotti siirtämään lähes kaikki tapaamiset etäyhteyksin toteutettavaksi. Kyselyn vastauksissa korostui etäopetukseen sekä etätapaamisiin siirtymisen myötä ilmaantuneita haasteita. Eräessä vastauksessa tuli ilmi, että esimerkiksi neuvottelujen pitäminen vastaavien sosiaalityöntekijöiden kanssa etänä koettiin haastavaksi, sillä useat tekniset ongelmat veivät huomion pois tärkeämmistä asioista. Eräs vastaaja koki myös yhteistyön muiden tahojen kanssa vähentyneen sekä yhteistyökontaktien muodostumisen hidastuneen etäyhteyksiin siirtymisen myötä. Etäopetukseen siirtyminen puolestaan lisäsi lastenkodin työntekijöiden työtehtäviä huomattavasti, sillä opetusvastuu jäi suurelta osin työntekijöille. Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön koettiin sujuneen edelleen hyvin, vaikka kasvokkain tapahtuneet tapaamiset olivat hyvin vähäisiä.

Hankalimpana oli osittain tai täysin etänä pidetyt neuvottelut sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Yhteistyö vanhempien kanssa sujui, tosin siirtyi paljon etä toimintaan

Pidempiaikaisia vaikutuksia tarkastellessa voidaan kuitenkin huomata se, että esimerkiksi mahdollisuus osallistua koulutuksiin tai tapaamisiin etäyhteyksillä koetaan nykyään positiivisena mahdollisuutena. Eräskin vastaaja kertoi, että nykyään pystytään järjestämään pikaneuvotteluja lyhyelläkin varoitusajalla, mikä on hyvä asia näin hektisellä alalla. Osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että etätapaamiset vanhempien ja hoito-

kontaktien kanssa olivat lasten kannalta negatiivinen asia. Ainakin kaksi vastaajaa kuitenkin koki, että nuorten kanssa olisi toimivampaa järjestää tapaamiset kasvokkain ja muutenkin saada lisättyä heidän sosiaalisia kontaktejaan, sillä ne ovat edelleen alhaisia verrattuna pandemiaa edeltäneeseen aikaan. Yksi vastaaja ei kokenut pandemialla olleen pitkäaikaisia vaikutuksia työskentelyyn muiden tahojen kanssa ja yksi koki tilanteen palautuneen lähes normaaliksi.

Etäyhteydet useissa asioissa ovat tulleet jäädäkseen. Toki jotain pikaneuvotteluita kiireellisellä aikataululla voikin olla hyvä järjestää, mutta yleensä parempi olisi olla ”lähinä”.

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää koronapandemian aiheuttamia vaikutuksia lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin pandemian akuutin vaiheen aikana ja sen jälkeen. Kyselymme avulla halusimme selvittää miten pandemian vaikutukset ovat näkyneet nimenomaan hoito- ja kasvatustyössä, omahoitajatyöskentelyssä sekä yhteistyössä muiden tahojen kanssa, sillä nämä ovat todella oleellisia työtehtäviä kaikissa lastensuojeluyksiköissä. Lähtökohtana oli saada tietoa pandemian akuutin vaiheen vaikutuksista sekä sen aiheuttamista pidempiaikaisista muutoksista työtehtäviin, jotka näkyvät mahdollisesti edelleen lastensuojeluyksikön arjessa. Tavoitteenamme oli saada kyselyyn noin kymmenen vastaajaa, mutta saimme yhteensä seitsemän vastausta, joista vain kuusi sisälsi vastaukset avoimiin kysymyksiin. Näin ollen otanta jäi tavoitetta alhaisemmaksi. Kyselyn vastaajat työskentelevät työelämäkumppanimme lastensuojeluyksikön työtehtävissä ja heidän työtehtävänsä koostuvat pääosin sijaishuollon ohjaajan tehtävistä.

Kyselyn monivalintakysymyksillä selvitettiin vastaajien perustietoja, kuten sukupuolta, ikää ja työkokemusta. Taustatiedoilla ei havaittu olleen juurikaan yhteyttä toisen osion avointen kysymysten vastauksiin. Eräs vastaaja kuitenkin mainitsi, ettei ollut huomannut pandemian vaikuttaneen työtehtäviinsä, eikä osannut sanoa, ovatko muutokset olleet positiivisia vai negatiivisia. Kyseinen vastaaja vastasi kuitenkin työkokemuksensa olevan 0–5 vuotta, joten hän voi kokea pandemian aikaisten työtehtävien olevan tavallisia. Ennen pandemiaa voimassa olleet toimintatavat ja työskentely voivat näin ollen olla vieraampia hänelle. Muuten vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että pandemia on vaikuttanut negatiivisesti lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin.

Pääteemat, joita vastauksista nousi esille, ja jotka valitsimme teemoitteluun, olivat työntekijöiden sairastelusta ja karanteeneista johtunut resurssipula, nuorten sosiaalisten kontaktien väheneminen esimerkiksi harrastusten loppumisen ja etäkoulun takia, tartuntariski ja sen mukanaan tuoma epävarmuus tai pelko sekä uudet työkäytännöt ja toimintatavat. Vastaukset, jotka käsittelivät pandemian vaikutuksia eri työtehtäviin sen akuuteimman vaiheen aikana, sisälsivät kaikkia näitä edellä mainittuja teemoja kysymyksien työtehtävistä riippumatta. Eri työtehtäviin liittyvissä kysymyksissä puolestaan korostuivat eri teemat pitkäaikaisista vaikutuksista. Kun kysyttiin pitkäaikaisia vaikutuksia hoito- ja kasvatustyöhön, vastauksissa korostui lapsien eristäytyminen muista nuorista, kun taas omahoitajatyöskentelyssä esiin noussut teema oli työntekijöiden sairastelusta ja karanteeneista johtunut resurssipula. Uudet työkäytännöt ja toimintatavat, kuten etätyöskentely, korostui teemana eniten pitkäaikaisissa vaikutuksissa liittyen työskentelyyn muiden tahojen kanssa.

Resurssipula oli teemana sellainen, jonka koettiin vaikuttaneen huomattavasti niin hoito- ja kasvatustyössä, omahoitajatyöskentelyssä sekä yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Erityisesti lyhytaikaisissa vaikutuksissa kyseinen teema nousi selvästi esiin, mikä on ymmärrettävää, sillä pandemian leviämisvaiheessa altistumisia ja tartuntoja tilastoitiin todella laajalti (Onnettomuustutkintakeskus 2021). Henkilökunnan niukkuus heijastuu suoraan sijaishuoltoyksikössä tehtävään työhön, sillä työntekijöille saattaa kasaantua kollegojen työtehtäviä, jolloin työmäärä voi jopa tuplaantua. Resurssipulan myötä joudutaan usein turvautumaan myös sijaisiin, jotka harvoin tuntevat työpaikan käytäntöjä ja tapoja tai yksiköiden lapsia ja nuoria täysin. Tällöin ohjaajien aikaa saat-
taa kulua heidän perehdyttämiseensä. Näistä syistä ohjaajien aika lasten ja nuorten kanssa jää usein vähäisemmäksi vakiohenkilöstön poissa ollessa. Voimme siis päätellä, että haastavassa ja hektisessä lastensuojelutyössä on äärimmäisen tärkeää, että osaavaa henkilökuntaa on käytettävissä tilanteiden muuttuessa äkillisesti.

Sijaishuollossa hoito- ja kasvatustyöhön kuuluu ajan viettäminen lasten ja nuorten kanssa, sekä erilaisten aktiviteettien ja ryhmätoiminnan järjestäminen heille. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.) Kyselyyn saamien vastausten perusteella voimme päätellä, että tämän kaltainen työskentely on vähentynyt pandemian akuuteimman vaiheen aikana, sillä useat poissaolot vähensivät resursseja huomattavasti sekä monet vapaa-ajan aktiviteetit oli mahdoton toteuttaa poikkeusolojen aikana. Kyselyn vastauksista ilmenee, että tilanne on normalisoitunut ja tänä päivänä vastaava työskentely onnistuu paremmin. Saamiemme vastausten perusteella nuoret kuitenkin viettävät enemmän aikaa omissa oloissaan yhteisten tilojen sijasta, verrattuna aikaan ennen pandemiaa. Tämäkin voi vaikeuttaa ryhmätoiminnan ja yhteisten aktiviteettien järjestämistä.

Kuten teoreettisessa viitekehyksessämme tulee ilmi, on etäopetukseen siirtyminen rajoittanut lasten ja nuorten sosiaalisia kanssakäymisiä huomattavasti. Etäyhteyksin tapahtuvan koulunkäynnin on myös todettu heikentävän yksilöllisen tuen saamista oppimiseen, mikä on osaltaan vaikuttanut negatiivisesti lasten ja nuorten koulumenestykseen. (Utriainen ym. 2021: 29–30). Lasten ja nuorten opetuksen siirtyminen etäyhteyksin toteutettavaksi on koettu kyselyn vastausten perusteella myös haasteeksi sijaishuollon työtehtävissä. Etäopetuksen myötä sijaishuollon työntekijöillä on kertynyt vastuuta lasten ja nuorten opiskelun tukemisesta, mikä on lisännyt työtehtäviä ennestään. Vastauksistamme käy ilmi, että pandemian pahimman vaiheen aikana työntekijät joutuivat ohjaamaan ja tukemaan erityistä tukea tarvitsevien koulunkäyntiä, ilman erityisopettajan pätevyyttä. Tähän ei kuitenkaan ollut tarjolla ylimääräisiä resursseja, joita olisi saamiemme vastausten perusteella tarvittu.

Lasten ja nuorten koulujen siirtyminen etäopetukseen sekä harrastusten sulkeminen ovat osaltaan vaikuttaneet negatiivisesti heidän hyvinvointiinsa sosiaalisten kontaktien vähenemisen myötä. Näiden lisäksi myös kontaktit vanhempien ja läheisten kanssa vähenivät pandemian aiheuttamien karanteenien ja rajoitusten takia, millä on niin ikään ollut negatiivinen vaikutus lasten ja nuorten hyvinvointiin. Sosiaalisilla kontakteilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten kasvussa ja kehityksessä ja niiden väheneminen saattaa usein altistaa esimerkiksi syrjäytymiselle tai eristäytymiselle. Myös aikaisempien tutkimusten mukaan rajoitustoimenpiteet, jotka kohdistuivat sosiaalisten kontaktien ylläpittämiseen, ovat vaikuttaneet nuorten mielenterveyteen heikentävästi (Katz ym. 2021; Cassidy ym. 2023; Utriainen ym. 2021: 29–30). Ja kuten vastauksista tuli ilmi, heikko psyykinen hyvinvointi altistaa usein nuoria päihteiden käytölle, mistä aiheutuu yhä enemmän negatiivisia vaikutuksia heidän elämäänsä. Nämä edellä mainitut vaikutukset ovat huolestuttava ilmiö, sillä niitä havaittiin niin pandemian akuutissa vaiheessa, kuin edelleen tänä päivänä.

Vastaajien mukaan pandemia toi mukanaan paljon epävarmuutta ja pelkoa työyhteisöön ja sen ulkopuolelle, mikä on ymmärrettävää, sillä kyseessä oli kaikkia koskettava suuri kriisi. Tilanne antoi myös oman lisänsä työkäytäntöihin, sillä kuvioihin tuli muun muassa suositukset erilaisten suojarusteiden käytöstä sekä karanteenitoimenpiteistä. Kontaktejakin pyrittiin välttämään mahdollisuuksien mukaan, mikä oli kuitenkin hyvin vaikeaa lastensuojelulaitoksessa, sillä keittiöt, vessat sekä oleskelutilat olivat kaikille yhteisiä. Vastaajat kertovat edellä mainittujen asioiden kuormittaneen työntekijöitä, mikä oli johtanut erinäisiin konfliktitilanteisiin työyhteisössä. Tänä päivänä ei kuitenkaan koettu enää esiintyvän epävarmuutta tai pelkoa pandemiaan liittyen ja suurin osa työ-

käytännöistä on jo palautunut normaaliin. Ainoastaan etäyhteyksin pidettävät tapaamiset ovat jääneet käyttöön ja mielipiteet siihen liittyen jakautuivat tasaisesti puolesta ja vastaan.

Johtopäätöksenä voimme todeta, että saimme kyselyn avulla vastauksia tutkimuskysymyksiimme, jotka olivat *1. Miten koronapandemia vaikutti lastenkodin työntekijöiden työtehtäviin sen akuuteimman vaiheen aikana?* ja *2. Miten koronapandemian aiheuttamat vaikutukset näkyvät pandemian akuuteimman vaiheen jälkeen työntekijöiden työtehtävissä?* Pandemialla on ollut useita erilaisia vaikutuksia lastenkodin työntekijöiden työtehtäviin ja niistä suurin osa on koettu negatiivisina. Akuutin vaiheen aikana vaikutuksia on koettu olevan huomattavasti enemmän, kuin akuutin vaiheen jälkeen. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta myös, että tällä hetkellä lastensuojelun sijaishuollon työntekijöiden työtehtävissä ei ole havaittu merkittäviä pitkäaikaisvaikutuksista ja suurin osa akuutin vaiheen vaikutuksista on palautunut normaaliksi.

7 Pohdinta

Lähdimme työstämään opinnäytetyötämme aiheen ajankohtaisuuden ja tärkeyden vuoksi. Koronapandemia on koskettanut jokaista meistä ja sillä on ollut suuria vaikutuksia monilla aloilla, kuten myös sosiaalialan työkentällä. Valitsimme lastensuojelun työyksikön työntekijät kohderyhmäksemme, sillä olemme kiinnostuneita työskentelemään kyseisellä työkentällä tulevaisuudessa ja olemme suorittaneet harjoittelumme lastensuojelun parissa. Lastensuojelun sijaishuollossa tehtävä työ on todella hektistä ja usein haastavaa, ja pandemian mukanaan tuomat muutokset lisäsivät uusia muuttujia päivien kulkuun. Halusimme lähteä selvittämään työyksikössä havaittuja vaikutuksia erityisesti hoito- ja kasvatustyön, omahoitajatyöskentelyn sekä moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta, sillä ne ovat merkittäviä osa-alueita sijaishuollon työnkuvassa.

Lopullinen opinnäytetyömme vastaa mielestämme hyvin sitä, mitä lähdimme hakemaan. Tavoittelimme selkeää ja kompaktia kyselyä, jolla saisimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme, ja koemme tämän tavoitteen täyttyneen. Ainoastaan kyselyn otanta jäi tavoitetta alhaisemmaksi, mutta laajat ja monipuoliset vastaukset mahdollistivat erinomaisesti aiheen analysoimisen. Vastaukset sisälsivät myös pääosin sellaisia seikkoja, joita olimme jo ennen lopullisten vastausten saamista pohtineet. Opinnäytetyön toteutus sujui suurilta osin alkuperäisen suunnitelman mukaan, sillä esimerkiksi tutkimusluvan saaminen sekä kyselyn toimittaminen sujui ongelmitta ja saimme aloitet-

tua vastausten analysoimisen nopeasti niiden saapumisen jälkeen. Alkuperäinen aikataulu opinnäytetyön toteuttamisesta venyi kuitenkin hieman, mutta muuten välttyimme ilman suurempia yllätyksiä opinnäytetyöprosessin aikana.

Lähdimme toteuttamaan opinnäytetyötämme, sillä ajatuksella, että koronapandemialla on ollut huomattavia vaikutuksia lastensuojelunyksikön työntekijöiden työtehtäviin niin sen pahimman vaiheen aikana, kuin myös sen jälkeen. Tämän johdosta halusimme nostaa teoriapohjaamme myös aiempia tutkimuksia pandemian vaikutuksista, tukemaan ajatustamme. Aiheen tuoreudesta johtuen aineiston löytäminen oli ajoittain haasteellista, mutta lopulta löysimme riittävästi materiaalia teoriapohjaamme. Myös edellä mainittu hypoteesimme osoittautui opinnäytetyömme perusteella todeksi, sillä lähes jokainen vastaajista koki pandemialla olleen vaikutuksia heidän työtehtäviinsä.

Kuten tutkimustuloksistamme voidaan huomata, kyselyymme saamissamme vastauksissa on huomattavissa yhteneväisyyksiä teoreettiseen viitekehykseemme. Teoriaosuudessamme nostimme esiin esimerkiksi vuoden 2021 kouluterveyskyselyssä ilmenneitä tuloksia, joiden mukaan lasten ja nuorten hyvinvointi oli heikentynyt huomattavasti pandemian alkamisesta lähtien. Sama teema oli vahvasti esillä kyselyymme saaduissa vastauksissa jokaisella osa-alueella. Myös pandemian aiheuttamat rajoitustoimenpiteet sekä lastensuojelun työkentällä havaittavissa oleva resurssipula nousivat selvästi esiin niin teoriapohjassa kuin myös työntekijöiden vastauksissa. Kuten on tullut ilmi, koronapandemia vaikutti Suomessa merkittävimmin vuosien 2020 ja 2022 välillä, eli aihe on vielä hyvin tuore (Onnettomuustutkintakeskus 2021). Tästä johtuen suuri osa pitkäaikaisista vaikutuksista tulee todennäköisesti näkyviin vasta vuosien saatossa. Nyt vuonna 2023 pandemia on laantumaan päin ja sen akuutein vaihe näyttää olevan ohitse, mutta halusimme tutkia sen jo nyt jättämiä jälkiä lastensuojelutyössä.

Toteutimme tutkimuksen noudattaen Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2012; TENK 2019). Korostimme luotettavuutta, rehellisyyttä ja läpinäkyvyyttä tutkimusta tehdessämme käyttämällä suoria sitaatteja saamistamme vastauksista avoimiin kysymyksiimme. Säilytimme kaikki kyselyssämme saamamme vastaukset ja henkilötiedot salasanojen takana Metropolian e-lomakepalvelussa. Onnistuimme myös suojaamaan työelämäkumppanimme anonymiteetin opinnäytetyössämme. Kyselyyn vastaamisen yhteydessä informoimme vastaajia kyselyn tarkoituksesta ja tietosuojakäytännöistä sekä pyysimme heiltä suostumuksen osallistumiseen, ja korostimme hyvän tieteellisen käytön mukaista tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta (TENK 2012; TENK 2019).

Opinnäytetyöstämme ja kyselystä, jonka toteutimme osana sitä, voi olla tulevaisuudessa hyötyä, kun koronapandemian aiheuttamat pidempiaikaiset vaikutukset ja niiden jättämät jäljet alkavat näkyä selkeämmin nuorissa. Tällöin ne nuoret, joihin rajoitustoimenpiteet ja poikkeusolot vaikuttivat, ovat jo todennäköisesti aikuistuneet. Tämän takia on tärkeää, että on tutkimustietoa siitä, miten pandemia on vaikuttanut heidän kasvuunsa ja kehitykseensä, jotta aikuisiällä syntyvien ongelmien juurisyitä tiedetään. Opinnäytetyömme voi toimia myös pohjana muun muassa kehittämistyölle, jotta tulevaisuudessa vastaavanlaisten globaalien kriisien sattuessa osataan varautua ja ennaltaehkäistä mahdollisia pidempiaikaisia vaikutuksia.

Opinnäytetyöprojekti on ollut kokonaisuudessaan antoisa ja koemme onnistuneemme hyvin sen toteuttamisessa. Opinnäytetyömme kyselyn avulla olemme saaneet vastauksia tutkimuskysymyksiimme ja hankkineet runsaasti uutta tietoa, joka on hyödyllistä meille tulevaisuudessa lastensuojelun työkentällä. Kyselyn testaaminen ennen sen lähettämistä sekä vastaajien tarkan määrän sopiminen työelämäkumppanin kanssa ovat asioita, jotka toteuttaisimme toisin, jos tekisimme vastaavan työn uudelleen. Muuten olemme tyytyväisiä lopputulokseen.

Lähteet

ALLEA 2020. Tutkimusetiikan eurooppalaiset käytännöt ja ohjeistus. The European Code of Conduct for Research Integrity, Revised Edition -ohjeen suomennos. ALLEA – all European academies. Berliini: ALLEA. Viitattu 24.2.2023.

Brown, Samantha & Orsi, Rebecca & Chen, Pang Ching Bobby & Everson, Courtney & Fluke, John 2022. The Impact of the COVID-19 Pandemic on Child Protection System Referrals and Responses in Colorado, USA. Sage Journals. <<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/10775595211012476>>. Viitattu 5.3.2023.

Cassidy, Rachel & Bello, Mariel & Denlinger-Apte, Rachel & Goodwin, Christine & Godin, Julissa & Strahley, Ashley & Wiseman, Kimberly & Hatsukami, Dorothy & Donny, Eric & Tidey, Jennifer & Colby, Suzanne 2023. The impact of the COVID-19 pandemic on a sample of US young adults who smoke cigarettes: A qualitative analysis. ScienceDirect. <<https://www.sciencedirect-com.ezproxy.metropolia.fi/science/article/pii/S030646032300045X>>. Viitattu 21.3.2023.

David J. Sencer CDC Museum 2022. Covid-19 Timeline. David J. Sencer CDC Museum: In Association with the Smithsonian Institution Home. <<https://www.cdc.gov/museum/timeline/covid19.html>>. Viitattu 5.3.2023.

Eriksson, Pia & Kuokkanen, Julia & Nelimarkka, Siiri & Paasivirta Annukka & Tiili, Anna 2020. Koronan vaikutukset lastensuojeluun. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos - Tutkimuksesta tiiviisti 34/2020. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140789/TUTI2020_034_Koronan%20vaikutukset%20lastensuojeluun_korjattu_s.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 23.9.2022.

Eriksson, Pia & Kuokkanen, Julia & Nelimarkka, Siiri & Paasivirta Annukka & Tiili, Anna 2021. Koronan vaikutukset lastensuojeluun. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos – Tutkimuksesta tiiviisti 16/2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141537/URN_ISBN_978-952-343-644-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 23.9.2022.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Katz, Ilan & Priolo-Filho, Sidnei & Katz, Carmit & Andresen, Sabine & Bérubé, Annie & Cohen, Noa & Connell, Christian & Collin-Vézina, Delphine & Fallon, Barbara & Fouche, Ansie & Fujiwara, Takeo & Haffeejee, Sadiyya & Korbin, Jill & Maguire-Jack, Katie & Massarweh, Nadia & Munoz, Pablo & Tarabulsky, George & Tiwari, Ashwini & Truter, Elmien & Varela, Natalia & Wekerle, Christine & Yamaoka, Yui 2021. One year into COVID-19: What have we learned about child maltreatment reports and child protective service responses? ScienceDirect. <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0145213421005421>>. Viitattu 5.3.2023.

Kouluterveyskyselyn tulokset 2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset#alueittain>>. Viitattu 26.9.2022.

Laakso, Riitta 2019. "Ne näki musta". Huostassa olevien lasten hyvinvointi ja sijaishuoltoon liittyvät kokemukset. Raportti 1/2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137484/URN_ISBN_978-952-343-267-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 8.11.2022.

Laitinen, Jaana 2021. Vaihtuvuus maksaa. Talentia-lehti. <<https://www.talentia.fi/talentia-lehti/vaihtuvuus-maksaa/>>. Viitattu 1.4.2023.

Lapsen oikeuksien sopimus 1989. Unicef. <<https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/>>. Viitattu 27.2.2023.

Lastensuojelun Keskusliitto. Lastensuojelu.info. Lastensuojelu <<https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelu/>>. Viitattu 10.2.2023.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 21.12.2007. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>>. Viitattu 26.9.2022.

Onnettomuustutkintakeskus 2021. Koronaepidemian ensimmäinen vaihe Suomessa vuonna 2020. <[https://www.turvallisuustutkinta.fi/material/collecti-
ons/20210630071110/7RRUvNDBZ/P2020-01_Korona.pdf](https://www.turvallisuustutkinta.fi/material/collecti-
ons/20210630071110/7RRUvNDBZ/P2020-01_Korona.pdf)>. Viitattu 27.2.2023.

Parsons, Annika & Palola, Elina & Björninen & Jussi, Brisson Anne-Marie & Eloranta, Liisa & Ketonen, Jussi & Lindberg, Kari & Muurinen, Tuija & Nokireki, Katriina & Pihkala, Jussi & Puustinen-Korhonen, Aila & Salminen, Matti & Simojoki, Kaarlo & Suortti, Juho 2020. Lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän loppuraportti. Lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmä. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:28. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162414/STM_2020_28_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.3.2023.

Porko, Petta & Heino, Tarja & Eriksson, Pia 2018. Selvitys yksityisistä lastensuojelun yksiköistä. Työpaperi 21/2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136436/THL_TYO_21-2018_korj.111119_net.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 15.10.2022.

Räty, Tapio 2012. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Edita Publishing Oy, Porvoo 2012: 422–423, 443–452.

Saastamoinen, Kati 2020. Lapsi sijaishuollossa. Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoitustoimenpiteet. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2020.

Shah, Malika & Rizzo, Sara & Percy-Smith, Barry & Monchuck, Leanne & Lorusso, Enrica & Tay, Chermaine & Day, Laurie 2021. Growing Up Under COVID-19: Young People's Agency in Family Dynamic. *Frontiers in Sociology*. <<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsoc.2021.722380/full>>. Viitattu 21.3.2023.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>>. Viitattu 24.3.2023.

Tartuntatautilaki 1227/2016. Annettu Helsingissä 1.3.2017. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161227>>. Viitattu 15.10.2022.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastenkoti. Nuorisokoti. Lastensuojelun käsikirja. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti-nuorisokoti>>. Viitattu 5.1.2023.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Moniammatillinen yhteistyö huostaanoton näkökulmasta. Lastensuojelun käsikirja. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/moniammatillinen-yhteistyö-huostaanoton-nakokulmasta>>. Viitattu 3.3.2023.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauseräilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. <https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 20.12.2022.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. <https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf>. Viitattu 20.12.2022.

Utriainen, Siiri & Eriksson, Pia & Heino, Tarja 2021. Poikkeusolot sijaishuollossa. Koronaepidemian vaikutuksia kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 35/2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143481/URN_ISBN_978-952-343-776-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 9.11.2022.

Valli, Raine 2018. Aineiston keruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-Kustannus. 92–116.

Valmiuslaki 1552/2011. Annettu Helsingissä 1.3.2012. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552>>. Viitattu 18.3.2023.

Valtioneuvosto. Poikkeusolot. <<https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/poikkeusolot>>. Viitattu 27.2.2023.

Valtioneuvoston viestintäosasto 2021. Hallitus linjasi siirtymisestä välittömästi koronaepidemian torjunnan tasolle kaksi, hallitus valmis ottamaan poikkeusolot käyttöön. 25.2.2021. <<https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-linjasi-siirtymisesta-valittomasti-koronaepidemian-torjunnan-tasolle-kaksi-hallitus-valmis-ottamaan-poikkeusolot-kayttoon>>. Viitattu 3.3.2023.

Valvira 2021. Sosiaalihuolto. Lastensuojelun palvelut. Valvira.fi. <<https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/lastensuojelu/lastensuojelun-palvelut>>. Viitattu 14.2.2023.

Varanka, Jouni & Packalen, Petra & Voipio-Pulkki, Liisa-Maria & Määttä, Seppo & Pohjola, Pasi & Salminen, Mika & Railavo, Jukka & Berghäll, Jonna & Rikama, Samuli & Nederström, Heli & Hiitola, Joni 2022. COVID-19 –kriisin yhteiskunnalliset vaikutukset Suomessa. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:14. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163983/VN_2022_14.pdf>. Viitattu 15.10.2022.

Viner, Russell & Russell, Simon & Saulle, Rosella 2022. School Closures During Social Lockdown and Mental Health, Health Behaviors, and Well-being Among Children and Adolescents During the First COVID-19 Wave. A Systematic Review. Jama Network. Jama Pediatrics. <<https://jamanetwork.com/journals/jamapediatrics/article-abstract/2788069>>. Viitattu 5.3.2023.

World Health Organization a. WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. <<https://covid19.who.int>>. Viitattu 25.10.2022.

World Health Organization b. Considering the impact of COVID-19 on children. <<https://www.who.int/europe/activities/considering-the-impact-of-covid-19-on-children>>. Viitattu 5.3.2023.

Kyselylomake

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 3.1.2023 14.08 ja päättyy 31.1.2023 23.59

Koronapandemian vaikutukset lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin

Tiedote tutkimuksesta

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan koronapandemian vaikutuksia lastensuojelun sijaishuollon yksikön työntekijöiden työtehtäviin ja toimintatapoihin. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää miten koronapandemia vaikutti lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin sen pahimman vaiheen aikana ja miten sen vaikutukset näkyvät pidemmän ajan jälkeen.

Tutkimuksen toteuttajat

Metropolia Ammattikorkeakoulun sosiaalialan tutkinto-ohjelman opiskelijat Minttu Junno, sähköposti: minttu.junno@metropolia.fi ja Emma Nenonen, sähköposti: emma.nenonen@metropolia.fi. Opinnäytetyön ohjaajina Metropolia Ammattikorkeakoulusta toimii lehtori Katarina Groop, sähköposti: katarina.groop@metropolia.fi ja Jaana Kortnesniemi, sähköposti: jaana_kortnesniemi@hotmail.com.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkittavalta vaaditaan vain tähän kyselyyn vastaamista. Vastaamisaikaa kyselyyn on sen saamisen jälkeen kaksi viikkoa. Kysely suunnattu erään lastenkodin työntekijöille.

Kustannukset

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Kyseessä on opinnäytetyö, joka julkaistaan Theseus -tietokannassa sen valmistuttua kevään 2023 aikana. Jaamme sen myös yhteyshenkilöllemme lastensuojeluyksikössä.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä lisäkysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Opinnäytetyöntekijät: Minttu Junno, minttu.junno@metropolia.fi

Emma Nenonen, emma.nenonen@metropolia.fi

Opinnäytetyön ohjaajat: Katarina Groop, katarina.groop@metropolia.fi

Jaana Kortnesniemi, jaana_kortnesniemi@hotmail.com

Tutkimuksen tietosuojaseloste: henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-astus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoa, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on Metropolia Ammattikorkeakoulu ja Opinnäytetyöntekijät Minttu Junno ja Emma Nenonen.

Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisterinpitäjän yhteyshenkilöltä

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi: Minttu Junno

Organisaatio: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sähköposti: minttu.junno@metropolia.fi

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi: Emma Nenonen

Organisaatio: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sähköposti: emma.nenonen@metropolia.fi

Tutkimuksessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

Keräämme tietoja iästä, sukupuolesta ja työkokemuksesta.

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietoja vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietojanne muista lähteistä.

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Henkilötietojanne käsitellään tutkimuksessa käyttäen e-lomaketta, Metropolian ja Helsingin kaupungin sähköpostijärjestelmää, Metropolian verkkoasemaa sekä Excel-taulukkolaskentaohjelmaa. Henkilötiedot säilytetään salasanojen takana e-lomakepalvelussa.

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on saada yleistietoa otannasta tutkimusta varten. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää koronapandemian vaikutuksia työtehtäviin lastensuojelun sijaishuollon yksikön työntekijöiden näkökulmasta.

Henkilötietojenne käsittelyperuste

Henkilötietojenne käsittelyperusteena on suostumus.

Tutkimuksen kestoaika (henkilötietojenne käsittelyaika)

Tutkimuksemme kestää noin 3 kuukautta, ja säilytämme henkilötietojanne vielä 6 kuukautta opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen.

Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päättyttyä?

Säilytämme henkilötietoja 6 kuukautta opinnäytetyömme hyväksymisen jälkeen. Tämän ajan jälkeen hävitämme tiedot.

Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Henkilötietojanne ei luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista ilman lisätietoja eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, niin oikeutta tietojen tarkistamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta.

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon.

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoidessa ja tutkimuksen tuloksia raportoidessa

Teistä kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Yksittäisille tutkittaville annetaan tunnuskoodi ja häntä koskevat tiedot säilytetään koodattuina tutkimusaineistossa. Aineisto analysoidaan koodattuna ja tulokset raportoidaan ryhmätasolla. Koodit, jonka avulla yksittäisen tutkittavan tiedot ja tulokset voidaan tunnistaa, säilyttävät Minttu Junno ja Emma Nenonen. Tietoja säilytetään 6 kuukautta opinnäytetyön hyväksymisestä. Tietoja ei anneta tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan ryhmätasolla.

Tutkimusaineistoa säilytetään e-lomakepalvelussa sekä Metropolian verkkoasemalla salasanojen takana 6 kuukautta opinnäytetyön hyväksymisestä, jonka jälkeen ne hävitetään tuhoamalla kaikki tiedostot.

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Metropolia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö (Sosiaalialan tutkinto-ohjelma): Koronapandemian vaikutukset lastensuojeluyksikön työntekijöiden työtehtäviin.

Opinnäytetyön toteuttaja: Metropolia Ammattikorkeakoulun sosiaalialan tutkinto-ohjelman opiskelijat Minttu Junno, sähköposti: minttu.junno@metropolia.fi ja Emma Nenonen, sähköposti: emma.nenonen@metropolia.fi. Opinnäytetyön ohjaajana Metropolia Ammattikorkeakoulusta toimii lehtori Katarina Groop, sähköposti: katarina.groop@metropolia.fi ja Jaana Korttinen, sähköposti: jaana.korttinen@hotmail.com.

Minua on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, joka tehdään osana Bachelor-tasoisista Metropolia Ammattikorkeakoulun sosiaalialan tutkinto-ohjelman opinnäytetyötä. Opinnäytetyöhön liittyvässä tutkimuksessa tarkoituksena on selvittää sitä, miten koronapandemia vaikutti erään lastensuojelun sijaishuollon yksikön työntekijöiden työtehtäviin sen pahimman vaiheen aikana ja miten sen vaikutukset näkyvät pidemmän ajan jälkeen.

Opinnäytetyöhön liittyvässä tutkimuksessa käsitellään henkilötietoja. Opinnäytetyön tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on **suostumus**. Opinnäytetyöhön liittyvässä tutkimuksessa käsitellään myös terveystiedon kaltaisia tietoja. Nämä tiedot ovat EU:n yleisen tietosuojasetuksen artiklan 9 mukaisia arkaluonteisia henkilötietoja. Niitä saa käsitellä vain rekisteröidyn nimenomaisella suostumuksella.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Minua ei ole painostettu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Vastaamalla 'Kyllä' kysymykseen 'Olen lukenut ylläolevan tekstin ja annan suostumukseni osallistua tutkimukseen' vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus. Vahvistan vastauksella 'Kyllä' suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni yllä kuvatulla tavalla.

Olen lukenut ylläolevan tekstin ja annan suostumukseni osallistua tutkimukseen *

- ☐ Kyllä
☐ Ei

Taustatietoja

Ikä *

- ☐ 18-25
☐ 26-35
☐ 36-45
☐ 46-55
☐ 56+

Sukupuoli *

- ☐ Mies
☐ Nainen
☐ Muu
☐ En halua vastata

Työkokemus alalta (vuosina) *

- ☐ 0-5
☐ 6-10
☐ 11-15
☐ 16-20
☐ 20+

Pandemian vaikutukset

Oletko huomannut koronapandemian vaikuttaneen työtehtäviisi lastensuojeluyksikössä? *

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

Ovatko muutokset olleet mielestäsi... *

- ☐ Positiivisia
☐ Negatiivisia
☐ En osaa sanoa?

Mitä vaikutuksia koet pandemialla olleen sen pahimman vaiheen aikana hoito- ja kasvatustyöhön? *

Mitä vaikutuksia koet pandemialla olleen sen pahimman vaiheen aikana omahoitajatyöskentelyyn? *

Mitä vaikutuksia koet pandemialla olleen sen pahimman vaiheen aikana työskentelyyn muiden tahojen kanssa (esimerkiksi koulut ja vanhemmat)? *

Mitä pidempiaikaisia vaikutuksia koet pandemialla olleen hoito- ja kasvatustyöhön? *

Mitä pidempiaikaisia vaikutuksia koet pandemialla olleen omahoitajatyöskentelyyn? *

Mitä pidempiaikaisia vaikutuksia koet pandemialla olleen työskentelyyn muiden tahojen kanssa (esimerkiksi koulut ja vanhemmat)? *

Tietojen lähetyks

TALLENNA

ESITÄYTTÖ URL

